

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 cèntims cada numero per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims

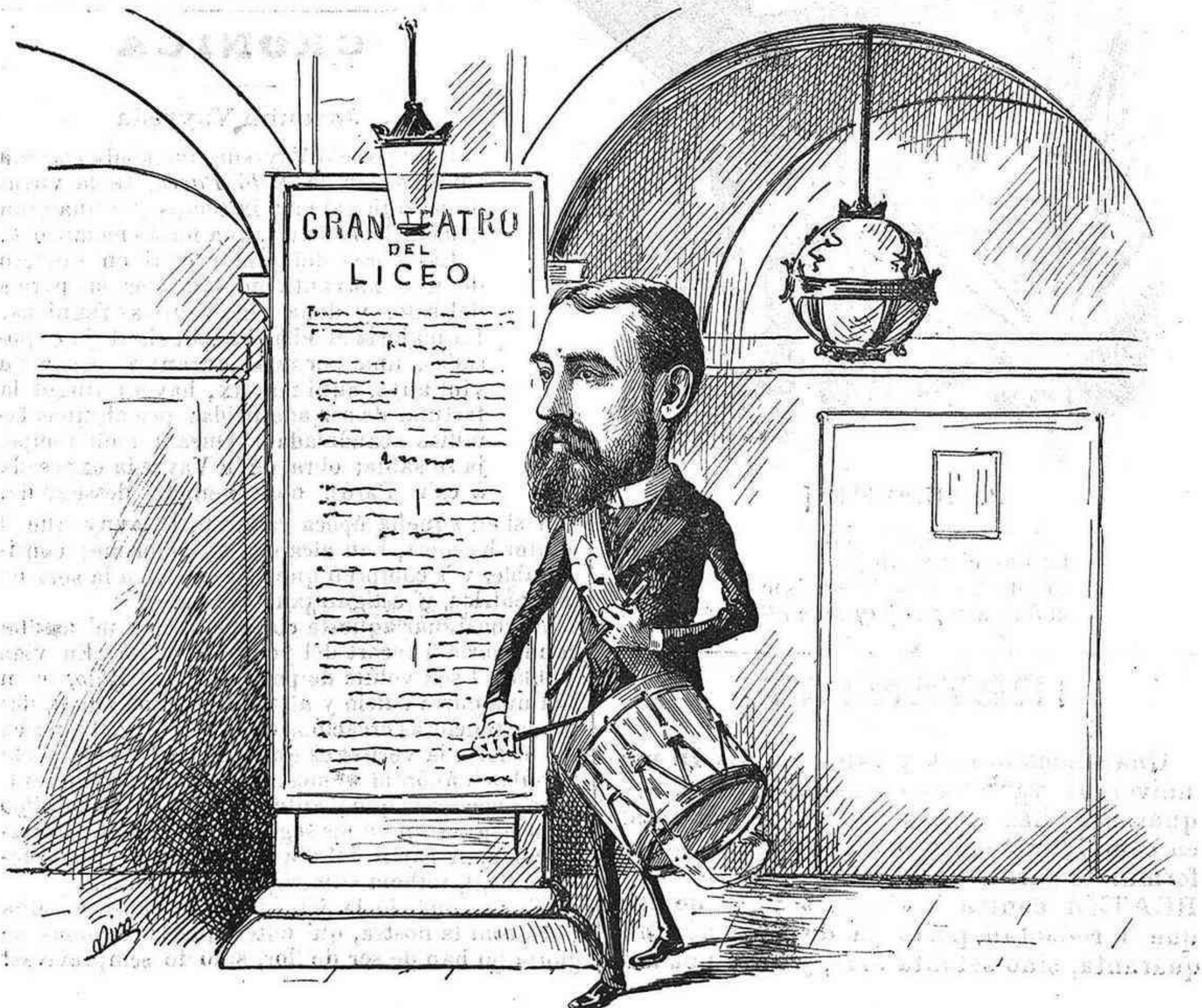
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Estranger, 5.

LA ACTUALITAT

L'impresario del Liceo
ha treballat bé il reclamo:

si al teatro no hi va gent,
no s' haurá perdut pel amo.

NOSTRES FOTOGRAFOS

P. AUDOUARD

Artista notabilíssim
tot Barcelona sab ja
lo que sos traballs proclaman,
alló es art: ¡no hay mas allá!

¡REVENTAT!

Una senmana mes y van deu. Lo Diluvi universal va durar—segons la Biblia—quaranta dias ab sas nits corresponents: en cambi 'l xáfeh de cárrechs gravíssims formulats per L' ESQUELLA DE LA TORRATXA contra 'l «Diluvi» y 'ls homes que 'l redactan, porta ja de duració, no quaranta, sino setanta dias, y no 's pot dir

qu' ells ho sentin com qui sent ploure, perque 'ns consta positivament que la professó 'ls va per dintre.

Si callan es senzillament perque saben de sobras que no tenen defensa possible, y perque temen que al remoure las qüestions per nosaltres plantejadas, acabarian de perdre 'ls bous y las esquellas. Los subscriptors que 's donan de baixa, ja no tornan, y 'ls anunciants fugen com de la peste dels periódichs decadents y reventats.

¡DEU SENMANAS! ¡¡DEU SENMANAS!! ¡¡¡DEU SENMANAS!!!
que 'ls homes del «Diluvi» están en descubert davant del públich. Que consti.

CRONICA

Joaquim Vayreda

L' exposició Vayreda, instalada aquesta senmana en lo *Saló Parés*, te la virtut de produhir al mateix temps que una gran delectació artistica, una fonda melancolia.

Las obras del pintor olotí en número de unas xeixanta omplan totas las parets del saló, y dona gust véurelas reunidas. La majoría d' ellas havian sigut ja exposadas, una per una, durant l' espay de vint anys, aquí mateix, havent tingut la fortuna de ser adquiridas per algunas familias acaudaladas. Durant molt temps, ja se sabia: obra de 'n Vayreda exposada á ca'n Parés, obra venuda desseguida.

Y si en aquella época vallian molt, avuy que 'l pintor ha mort, han alcansat un valor mes considerable, y 's compren que 'ls que tenen la sort de possehiras, n' estigan tan joyosos.

Al consignar aquesta circumstancia, m' assalta la memoria 'l recort del pobre Bartrina. En vida publicá 'l séu volúm de poesias titulat *Algo*; se 'n féu una curta edició y ab tot y ser molt admiradas las sustanciosas creacions de aquell cervell tan rich en fósforo, la veritat es que 'l llibre 's venia poch: lo públich anónim se mostrava apátich, indiferent. Sigué necessari que l' autor morís, perque del *Algo* se 'n haguessen de fer segonas, terceras y quartas edicions. A partir del dia de la mort del poeta tothom llegí, tothom admirá las sévas obras.

¡Trista condició la dels homes de mérit, en una terra com la nostra, qu' entén que las coronas de gloria no han de ser de llor, sino de semprevivas!

No es que Vayreda 's trobés rigurosament en aquest cas, ja qu' en vida, sino tant com ara, sigui sempre estimat y admirat.

Home modest, senzill, tolerant, apartat de la vida de ciutat, agé á tot esperit de camaradería, eran molts á Barcelona los que sols per sas obras el coneixian. Mes á Olot ahont residía habitualment, ja era un' altra cosa. Allí, en la patria xica, d' ell adorada ab verdadera passió, tant com sos mérits de artista eran estimadas sas condicions de home y de ciudadá.

Encare que casualment havia nascut á Girona, de Olot era la séva familia, y á Olot ahont tenia la casa payral, residí desde la séva infancia. Aquella comarca tan hermosa, tan pintoresca, aquell recó florit de Pirinéu que 'l Fluviá alegre ab lo remoreig de sas ayguas cristallinas, siguié tots temps lo manantial de las inspiracions pictóricas de 'n Vayreda. Com á pintor, era més que regionalista: era comarquista. Ningú may sentirá mes fundament qu' ell aquella misteriosa, íntima compenetració del séu esperit ab la naturalesa que l' enrevoltava: ningú may sabrá impregnar las sévas obras de aqueix sentiment, qu' es un dels primers secrets del art.

* *

La vocació á Vayreda li venia de naixensa. Era encare un noy, y havent agotat ja tots los coneixements del mestre de dibuix, que allá á Olot li doná sas primeras lliçons, en Quimet montá á casa séva una academia, reunint, en calitat de deixe-

bles, á un gran número de xicots de la séva edat. Aquella tentativa infantil, á la qual posaren terme 'ls pares de 'n Vayreda, rebrotava alguns anys després, y gracias á la séva iniciativa, Olot posseheix avuy un Centre artístich y una Escola de Belles Arts, que ha donat fruyts de molta estima. L' escultor Blay procedeix de aquella Escola.

Quan en Vayreda siguié enviat per sos pares á Barcelona á estudiar Filosofia, s' entregá al estudi de la pintura, baix la direcció de 'n Martí y Alsina, pare, pot dirse, de la moderna pintura catalana, per haver romput totas las trabas académicas. Vayreda, ab Urgell, ab Pellicer, y ab tants altres, havia de ser un de sos millors deixebles. Al principi s' assimilá las qualitats del séu mestre; pero prompte aprengué á volar sol y pel séu compte.

De la séva primera época son los quadros reproduhint escenas rurals, com *Las primeras calsas*, com *L' enterro del gos*, com *Lo bateig* que figuran avuy en l' exposició Parés. Ab ells demostra que veyá la vida baix son aspecte rialler, ingénuo, algun tant picaresch.

La girada la doná al pintar lo gran quadro titulat *Racansa*, en lo qual apareix una familia de pagesos, obligada á mudar de casa, y trasladant los mobles y 'ls remats, á través de un pais deixatat entre las tintas melancólicas del crepúscul. Aquella obra fundament sentida, vá directament al cor.

Després ja no pintá més que paissatge: boscos, praderas, hortas ab arbres florits, camps de fajol, recons de salzaredas, cels transparents y nits de

LOS CAFÉS Y 'L GOBERNADOR

—¿Quí sou vosaltres? Diguéu.
—Som los cafés naturals.

—¿Qué voléu?—Que persegueixi los cafés artificials.

lluna. Y en aquest gènere sigué no sols un mestre, sino 'l fundador de l' escola ruralista, y 'l representant més genuí de una modalitat, que ha de deixar fonda impressió en l' historia de la moderna pintura catalana.

* * *

A Olot anavan á veure'l als istius molts dels artistes barcelonins, que tant l' admiravan.

L' estudi de 'n Vayreda se convertia en lo punt de reunió de la colonia: era un taller gran, desahogat, instalat pels alts de la casa payral, y qual millor adorno consistia en una ampla finestra orientada á mitj-dia, qu' enquadrava un hermós panorama de las aforas de Olot.

Aquella pàgina de naturalesa viva, subjecta á las infinitas variacions que imprimeixen al paisatge, las estacions del any y las horas del dia, 'l pintor la tenia sempre á la vista, com un modelo, com una joia, com un incentiu que 'l convidava á sentir, á admirar y á treballar.

En Modest Urgell m' ha contat una anecdota curiosa de l' época ja llunyana en qu' ell anava á Olot, lligat per carinyosos vinculs ab son antich condeixeble y amich intim.

Un capellá el convidá un dia á anar á la iglesia que tenia al seu cuydado, desitjós de coneixer la seva opinió, sobre algunas pinturas antigues que possehia.

Las hi ensenyá una per una, y l' Urgell distá moltíssim d' entusiasarse.

Lo capellá no se 'n sabia avenir, y deya á cada punt:

—Pero aixó es molt antich.... calculi, si 'n tindrà d' anys!

—Tot lo que vulga—responia l' Urgell—será molt antich; pero no té cap mérit. L' art no es com el vi, que ab els anys millora.

Y quan se 'n anava, deixant desencantat al sacerdot, veje un quadro en un altar, representant á la Verge, s' aturá á contemplarlo y digué:

—Aixó sí que n' está de bé! Es modern; pero está bé de debó.

—¡Pero si aquest quadro es de 'n Quimet!—exclamá 'l capellá ab la major ingenuitat, y com si considerés impossible que un pintor á qui ell coneixia tan familiarment, pogués fer res que valgués la pena, y sobre tot que superés el mérit de aquellas antiguallas.

No se 'n sabia avenir, y deya á tothom:

—Al Sr. Urgell li ha agradat més un quadro de 'n Quimet que totas las pinturas antigues de la iglesia.... ¡Es ben extrany!

* * *

Per l' exposició Vayreda, desfila avuy tot Barcelona.

La presideix un retrato del artista, festonat de glassas. Lo pintá son germá Mariano, y 's destaca per obscur sobre un fondo de paissatge olotí, obra del mateix artista retratat, que per lo vist, fins en pintura, en lloch se trobava millor qu' en l' ambient de sa estimada comarca.

Dessota del retrato s' hi veu un quadro á mitj fer: representa 'l tancat de un hort, una casa, una tapia, alguns arbres florits, un cel transparent, lluminós.

Es l' obra que tenia entre mans, quan la mort aná á sorprendrel.

Durant algún temps, havia arreconat los pinzells, per dedicarse á una empresa de gran utilitat per Olot. Poch versat en aquesta classe de negocis, sortiren fallits los seus càlculs, y hagué de sufrir los més grans disgustos. Altres s' ho haurian

tirat á l' esquena; pero Vayreda era un home pundonorós, y llansá tot aquell feix de gatas y argelagas sobre 'l seu cor.

—Distreguis... pinti...—li deyan los metjes, los amichs, la familia.

Empunyá de nou los pinzells; esbossá aquell hermós quadro, que hauria figurat entre 'ls millors que havia produhit, y sucumbí, casi de repent, sens tenir temps de acabarlo.

Per aixó havem dit al comensar: la exposició Vayreda, junt ab una gran delectació artística, produheix una fonda melancolia.

P. DEL O.

HISTÓRICH

Un pobret que demanava per la Rambla, caritat un gosset ab ell portava ab cordill pel coll lligat —«Tinguin llástima»—cridava aquell home del gosset. —«Una caritat, señores; per aquest pobre ceguet.»

La gent mes caritativa s' aturava al seu davant, donantli cinch ó deu céntims, ó dos, segons com y quant. Al cap de tres ó quatre horas un cop estava cansat, se posava 'l gos als brassos y fujia molt trempat.

Un senyor que se 'l mirava quan lo va veure fugir no volguent passar per quinto deturantlo li va dir:

—Digueu mestre: ¿vos sou cego?

—No senyor, gracias á Deu.

—¿Donchs cóm es grandíssim pillo que pel cego demanáu?

—Per ell capto.

—¿Per quin cego?

—Pel que veu aquí present

¿Veu aquest gosset tan maco?

¡Es cego de naixement!

LLUIS SALVADOR.

«DONDE LAS DAN LAS TOMAN»

ó

L' ALCALDE DEL BARRI Y 'L METJE DEL DISTRICTE

I

—¿Pero qué tens, Manel? ¿qué 't passa? ¿qué 't trobas malament?

L' alcalde del barri posá 'ls ulls en blanch, y sense contestar á las preguntas de la seva dona, fa una extremitut y 's deixa caure sobre una cadira.

—¡Cuyta!—exclama la pobra senyora Llucia, girantse á la criada:—¡cuyta! Vés á buscá 'l metje.

—¿Quin avisaré?

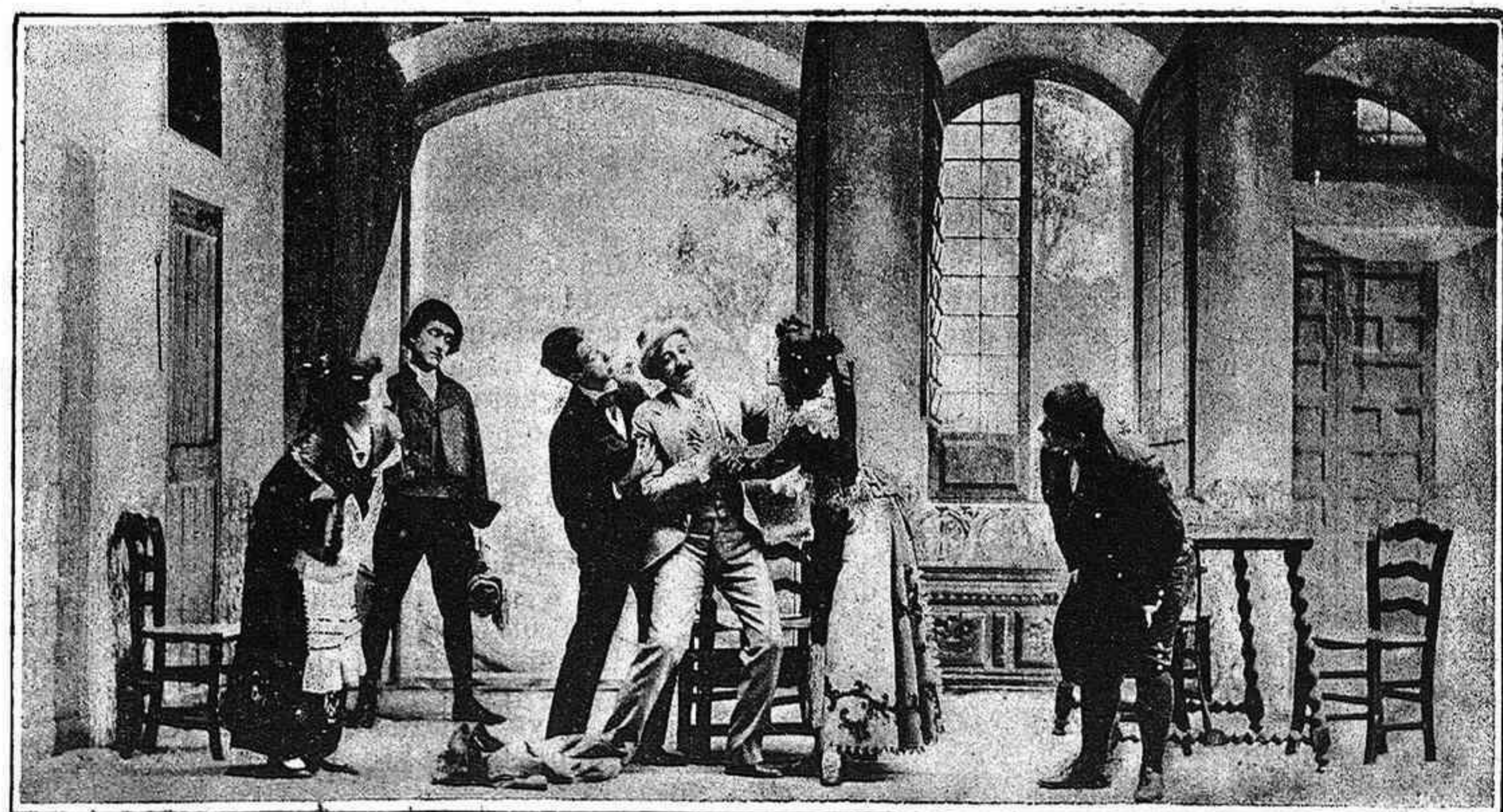
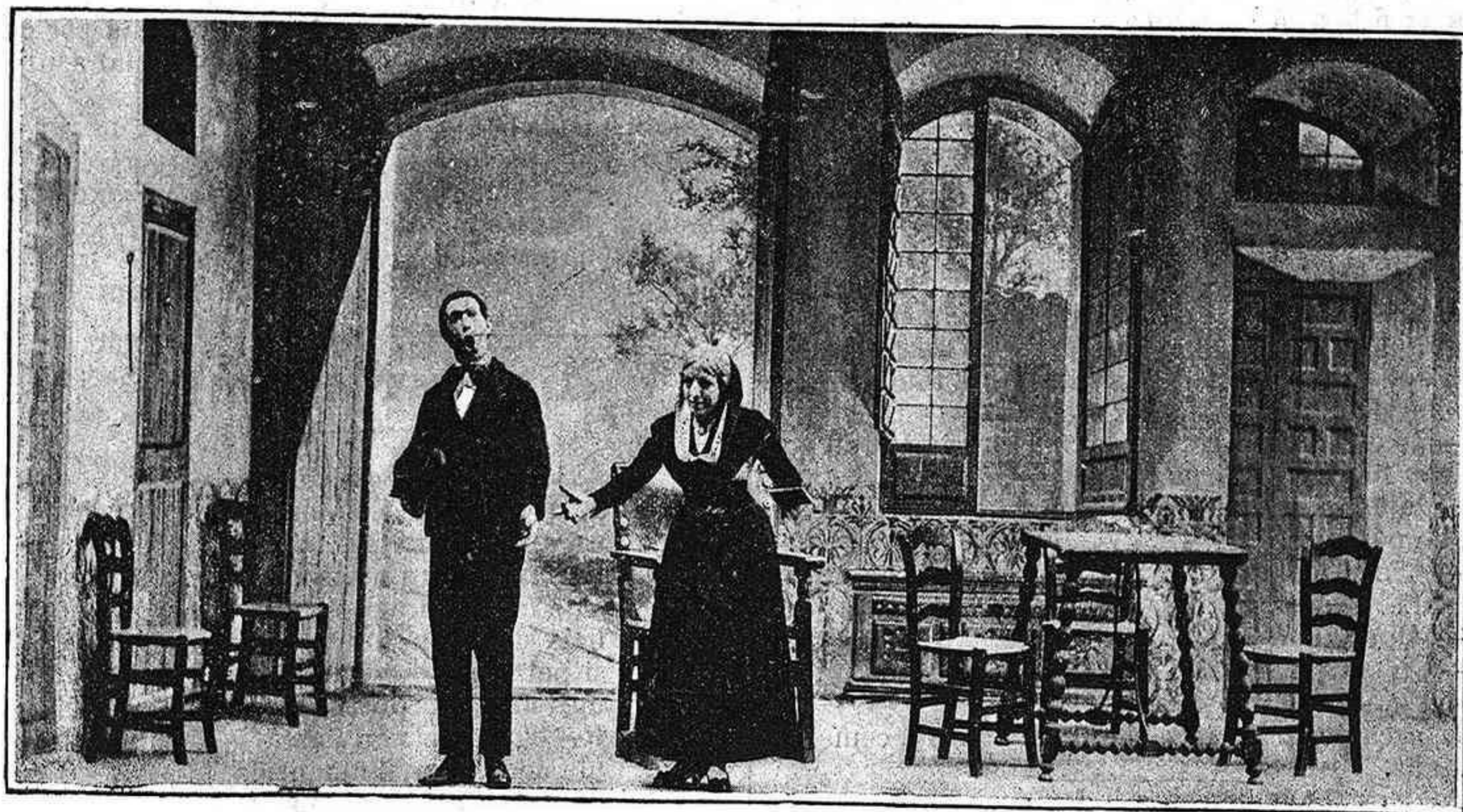
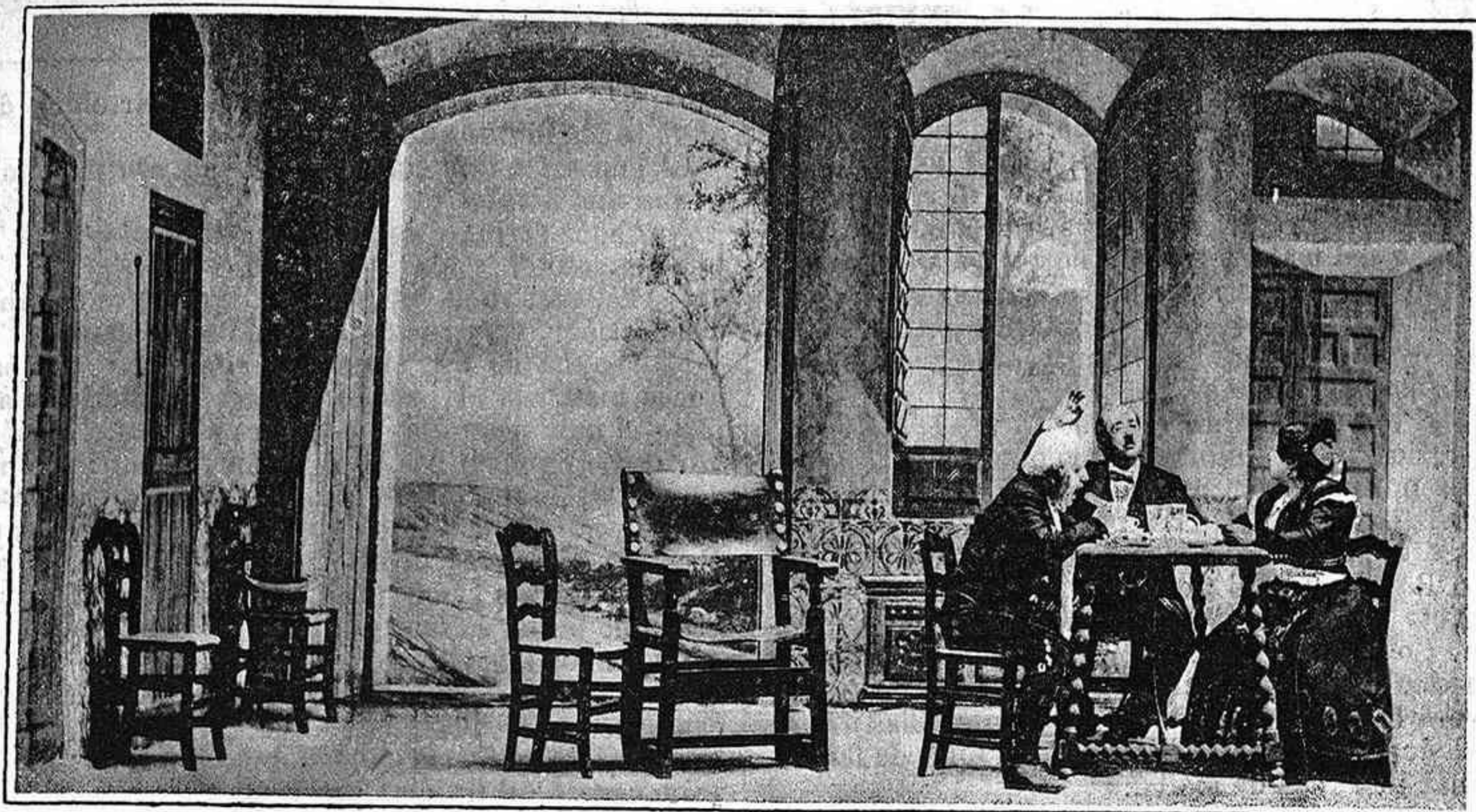
—Don Ramon, el d' aquest districte. Viu aquí baix, al costat del betas y fils.

La minyona surt apressuradament y al cap de cinch minuts torna acompanyant al metje.

—¿Qué passa?—pregunta 'l doctor, entrant com una ventada en la botiga del alcalde de barri.

—En Manel....—fa la senyora Llucia, mitj ploriosa:—en Manel, que no sé que li ha agafat.

1. Yo no soy rutinario...—2. ¡Ya reventó!—3. ¡Pobre Carlos!...

—¿Ahont es?

—Entri: á duras penas l' he pogut ficá al llit.—
Don Ramón se precipita á l' arcoba del pacient y 's fa cárrech de la situació.

Sense preguntar res, després d' un rapidíssim exámen del malalt, torna á surtir de la estancia y baixant la veu diu á la desolada arcaldesa:

—Prepari lo necessari per sañgrarlo.... Envihi á buscar una dotzena de sangoneras.... Amaneixi unas bonas mostassas.

—¿Pero que vol dir que....

—¡No s' entretengui: fassi lo que li dich!....

La minyona surt per las sangoneras, lo metje 's treu la llanceta de la butxaca y la senyora Lluçia entra á la cuyna per arreglar las mostassas que don Ramón li ha demanat.

Tots aquests preparatius se fan en una exhala-ció. Lo doctor sangra al malalt, las sangoneras quedan colocadas al coll del pobre arcalde y la senyora Lluçia li enganxa á las pantorrillas un parell de mostassas, capassas per sí solas de fer tremolar una roda de molí....

Mitj' hora després del atach, lo senyor Manel está convertit en un Sant Llatzer y 'l metje 's despedeix dihent á l' arcaldesa:

—Ara no 'l molestín per res. Déixinlo descansar y que la cosa fassi 'l séu curs. Després de dinar tornaré á venir.

—Pero ¿qué té 'l pobre Manel? Diguim'ho....

—¡Pssst!—fa 'l doctor posantse un dit als llabis:—no ho vulgui sapiguer; pero tranquilisis.... Hasta més tart.

Y dihent aixó, 's posa 'l sombrero y desapareix.

A las dotze 'l senyor Manel 's dóna compte de lo que han fet ab ell: s' arrenca las mostassas, s' alsa del llit, se vesteix y s' assenta á taula com si res hagués passat.

—No sé perquè per un senzill cubriment de cor us heu hagut d' alamar d' aquesta manera—diu á la séva dóna, omplintse 'l plat de macarróns com los demás dias.

—¡Oh! ¡Com qu' estavas tan groch y sense paraula!.... Y además, don Ramon ha dit que...

—¿Qué? ¿qué ha dit?

—Qu' era necessari que 't fessim tot lo que t' hem fet.—

L' arcalde de barri 's planta á riure y comensa á dinar.

Als postres se presenta 'l doctor.

—¡Y ara!—exclama ab no fingida estupefacció, al veure 'l malalt á taula:—¿ja 's troba bé?

—Si, senyor; perfectament. ¿Cóm es que diu que m' ha sangrat, m' han posat sangoneras y m' han guarnit ab mostassas?...

—¡Home!...—murmura 'l metje, comprenent que s' ha precipitat:—jo ho fet per si acás alló 's convertia en un atach de feridura...

—¡Ah!—fa l' arcalde del barri, ab una mitja rialleta:—ha volgut prevenirse... ¿eh?

La conversa continúa en aquest mateix to y don Ramón se despedeix, felicitantse de que la cosa no hagi tingut importancia.

II

L' endemá, á entrada de fosch, los balcóns del entressuelo ahont viu lo metje s' obran precipitadament y la seva senyora á l' un, la criada al altre, totas dugas se posan á cridar ab accent desesperat.

—¡Secorro!... ¡socorro! ¡assistencia!—

L' arcalde de barri surt al carrer.

—¿Ahont es que cridan aixis?

—A casa 'l metje.

—¿Si? Aviséu als bomberos del quartelillo d' aquí baix que vinguin desseguida.

L' emisari compleix l' encárrech y al moment arriba una bomba.

—¿Ahont es aixó, senyor arcalde?—pregunta 'l jefe del pelotón.

—Allá, en aquell entressuelo. Poséuvos davant dels balcóns, y aygua á dintre sense descansar.

No ho ha de dir dugas vegadas. La bomba queda instalada al peu de la casa del metje, y al instant una poderosa manguera aboca un copiós xorro d' aygua en las habitacions de don Ramón, deixantlas en un instant completament inundadas.

Quan ja la bomba 's retira veyent que per cap obertura surt gens de fum, l' arcalde del barri se 'n torna á casa séva; pero en lo moment d' atravessar lo portal se sent una má que 'l detura.

Lo senyor Manel se girá: es lo doctor.

—¿Qué hi ha?—pregunta l' arcalde ab la més encantadora tranquilitat.

—¡Qué hi ha!—exclama 'l metje fora de sí:—¿cóm es que m' ha omplert la casa d' aygua?

—Jo li diré... Com que hi sentit crits de: ¡socorro!... ¡assistencia!....

—¡Pero si era que la meva senyora tenia pór de que hi hagués lladres, porque li ha semblat sentir una mica de ruido!...

—¿Si? Donchs jo hi he fet tirar aygua per si acás hi havia foch...

Y entrant decididament á la botiga, exclama rihent y girantse al metje:

—¡Estém en paus!

A. MARCH.

DEL DIT AL FET...

Seguts en rústich pedris de casa en Pere Botero, un antich senyor feudal parlava ab un matutero. Y 's miravan aquest mon baix diferents punts de vista; si pel noble era dolent, mes mal pel contrabandista. Renegant del seu passat plé de farsa y de mentida, creyan esquifit el gust y massa llarga la vida. Y en aquest punt la qüestió fou disputa acalorada, que 'l matutero envejós retragué 'l dret de perxada. —¡Infelís!—digué 'l feudal—si es aqueix el teu criteri, veig qu' ets digne d' aná als llims per l' escás de ton senderi. Tú, que, burlant els consums, tenias l' inmensa barra de passá un porró de ví ó una trista botifarra amagante dels burots per no pagá una miseria, ¿creus que 's cobrava un tribut qu' era una cosa tan seria? ¿Creus tant burros als mortals que fassin dó d' una fruyta qu' ells poden menjá á tot temps y tu sols á corre-cuyta? La qui per cumplí ab la lley venia al castell un rato... ja duya 'l matute fós quan passava pel fielato.

DESGAVELLS MUNICIPALS

En lloch de fé una neteja dels articles que menjém, venenos que fan tragarnos per veure si 'ns reventém;

L' Ajuntament nombra collas d' escombradors dels mercats... probablement porque 'ls mossos estiguin mes descansats.

Recordant del ditxo aquell de la terra catalana:

«Se 'n duben la fama 'ls uns y 'ls altres cardan la llana.»

Aixó es la pura vritat, pro la vritat verdadera.

¡Ja eran llanuts aquells temps!

Pro... ¡¡¡no en tanta manera!!!

FOLLET.

REBATEIG DE CARRERS

No hi ha res que cundeixi tan depressa com lo mal exemple.

Va comensar lo carrer de 'n Cuch.

—¡Ay, que aquest Cuch no m' agrada! ¡que jo voldria dirme un altre nom! ¡que haurian de fé 'l favor de tornarme á batejar!...

L' Ajuntament, ignocent y candorós, va créures que alló no tindria conseqüencias; va accedir á la petició del carrer de 'n Cuch, deixantli posarse 'l nom de *Virgen del Pilar*, y 's va quedar tan tranquil com si hagués fet una bona obra.

¿Las veu ara las complicacions que ha portat aquella debilitat primera?

Cap carrer está content. Lo del *Alba* ha fet mans

y mánigas, fins que ha lograt dirse carrer del *Este*; lo del *Arch del Teatro* ha tirat ja una instancia demanant que altre cop lo batejin, y després d' aquest, ¡Deu sab los que anirán venint!

Y total ¿per qué? ¿en qué 's fundan aquests cambis?

Enhorabona que ab motiu d' una revolució ó per celebrar un aconteixement nacional, se mudin los noms de tres ó quatre carrers, y del de Fernando se 'n digui carrer de la Llibertat; del de la Princesa, de Cadiz, y del de Cristina, de Prim.

Tot aixó es molt laudable, porque al fi y al cap es un desahogo que no costa res... y no mes dura quatre dias: lo temps precis pera borrar los nous noms dels carrers y tornar á posarlos 'ls que duyan avants.

Pero lo del carrer de 'n Cuch, lo del carrer del *Alba*, lo del *Arch del Teatro* já quina causa obeheixen aquests rebaleigs? ¿Quin fet ha ocorregut que justifiqui ó coonesti un cambi de tal naturalesa?

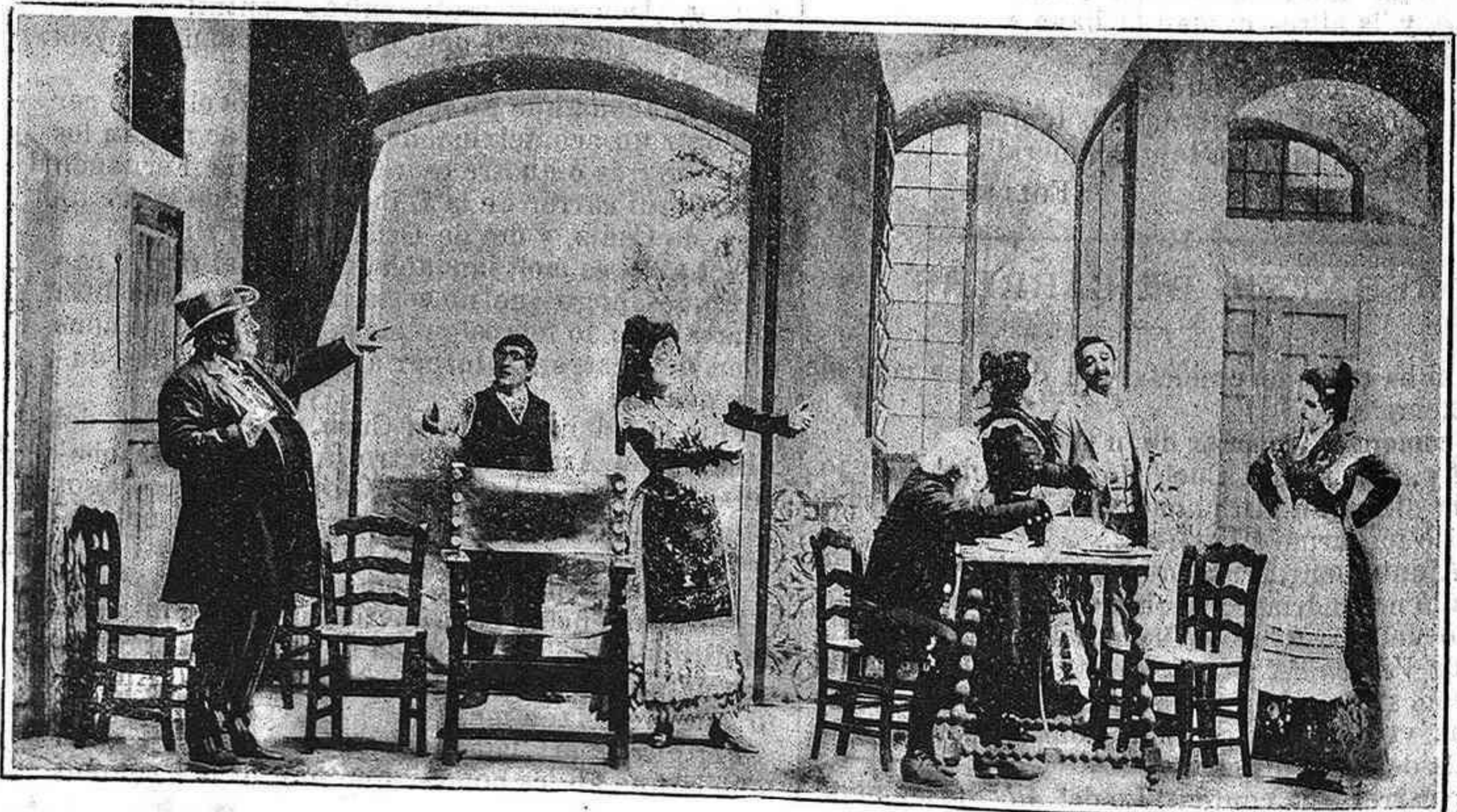
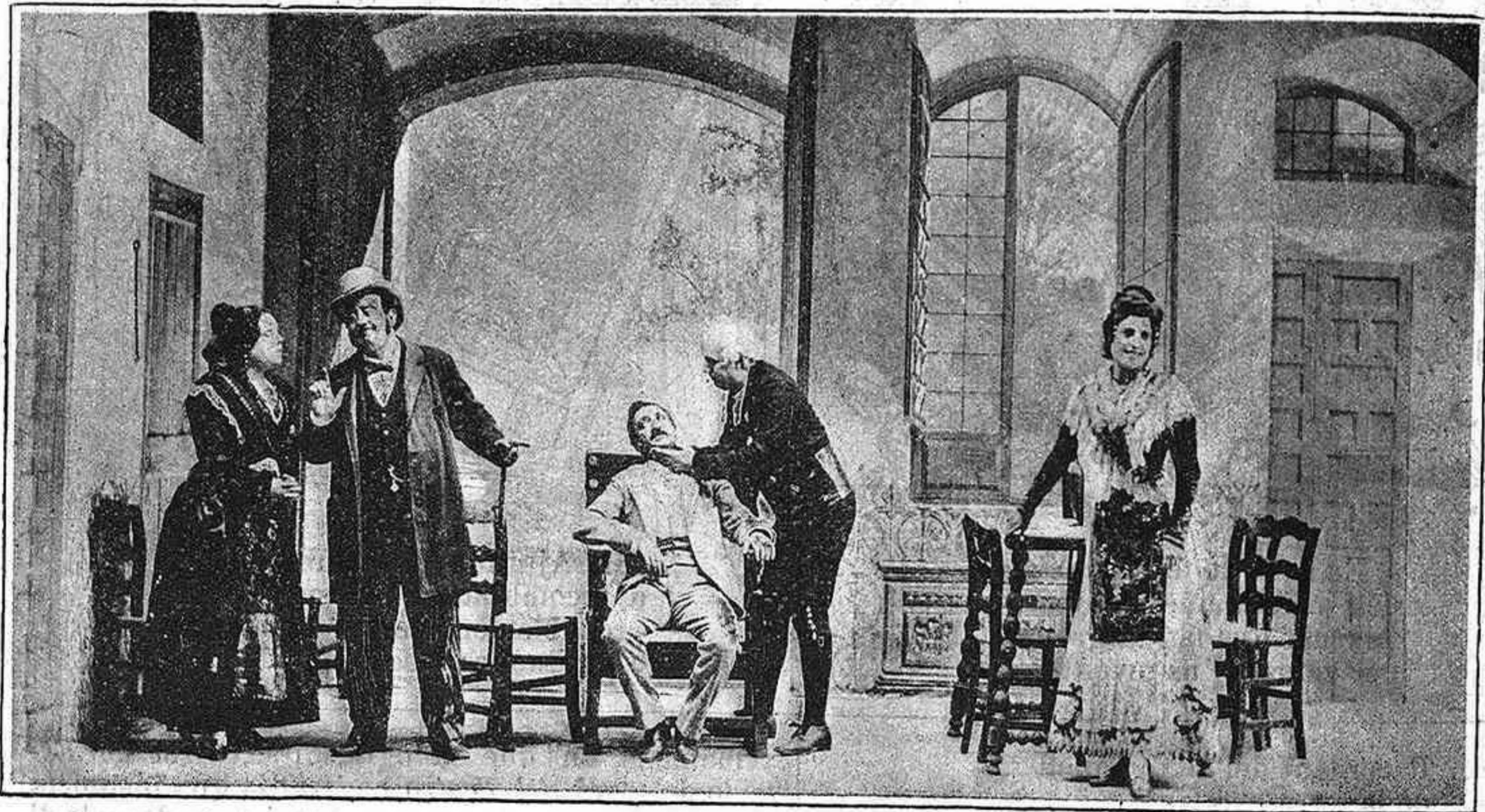
¿Es únicament que 'l nom no 'ls agrada?

Fills, paciencia y *barajar*: á mí tampoch m' agrada dirme *Matias*, y no hi ha lleys ni constitucions que m' autorisin per posarme *Armando* ó *Augusto*, que vesteixen mes.

Per altra part, com que ab los carrers passa 'l mateix que ab los homes, que ningú está content

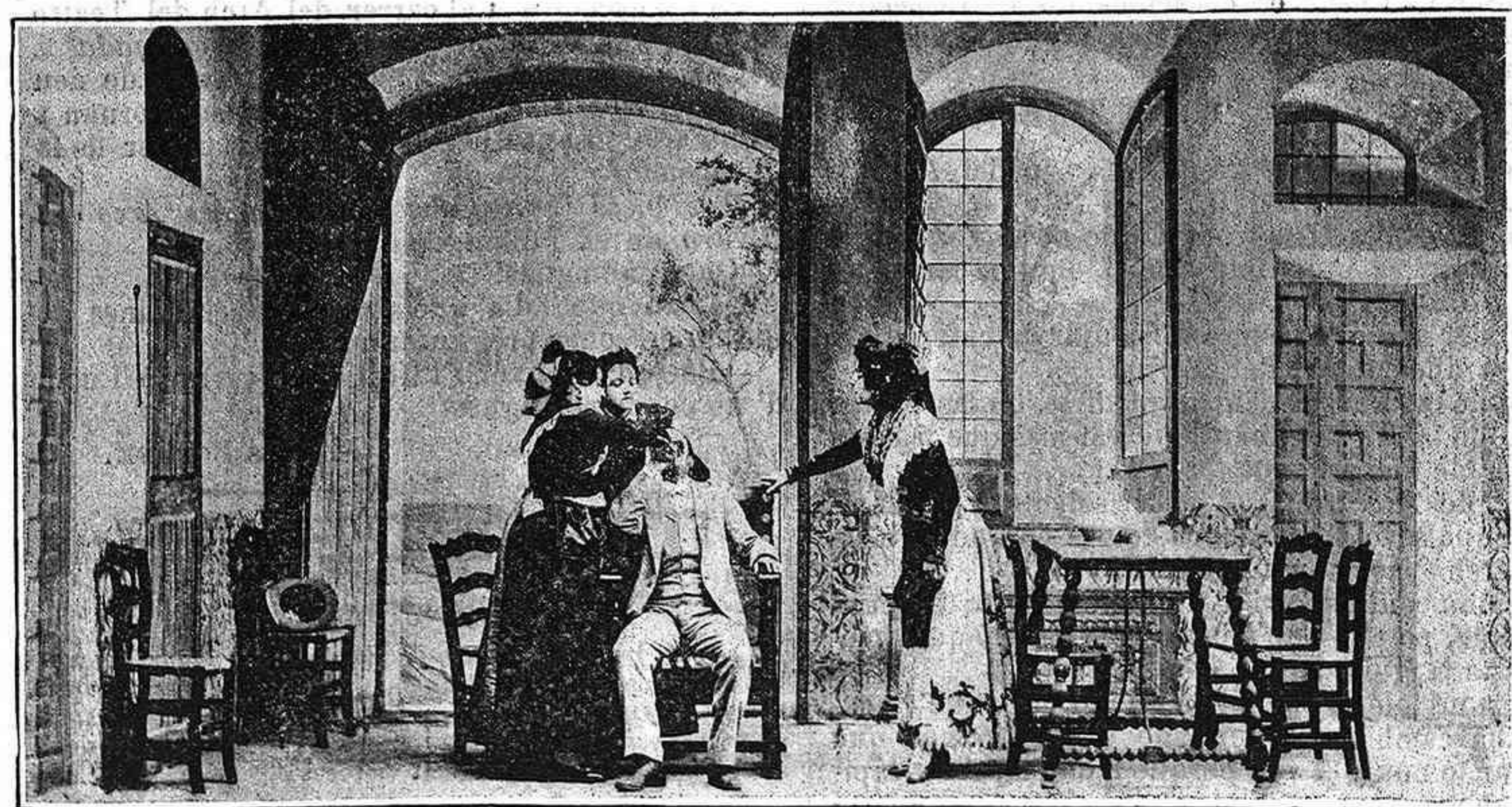
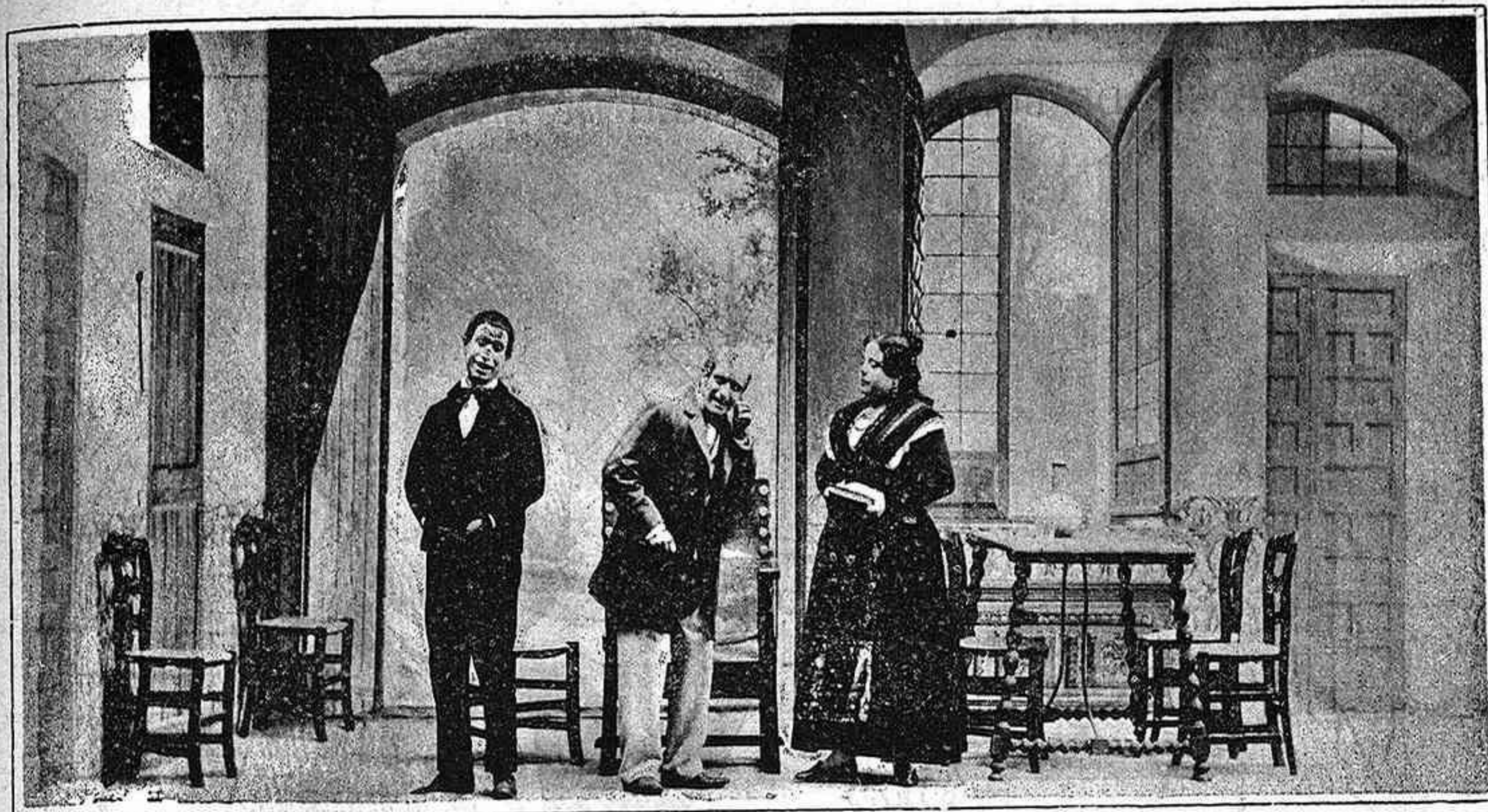
ZARAGÜETA COMEDIA DE RAMOS CARRIÓN

1. Completamente vacíos.—2. ¡Malo! Color de chocolate....—3. —¡A la cama!.... ¡A la cama!....

76
mal e
7a
—
Yolán
favor
l.
que r
pajal
Bon
ph
l.
sora
00

1. Le advierto que soy un poco ...—2. Porque estoy comprometida contigo....—3. —Bebe, hombre. hebe....

DIPOSIT DE BURRETS AL PARCH DE BARCELONA

En Darder diu que ara compra burrets *petits*... ¿Qué 'n vol fer?

¡Tants que 'n pot trobar de *grossos* sense fersen cap diner!...

del seu destí, lo que 's concedeix als uns s' haurà de concedir als altres, perquè no n' hi haurà cap que no tingui observacions que fer respecte a la cédula de marmol que li han enganxat a la cantonada.

Lo de las *Moscas* dirà que mes s' estima dirse de las *Papallonas*.

Lo del *Infern* voldrà que li posin del *Paradís Terrenal*.

Lo dels *Tres Llits* trobarà que ab un *llit* ja 'n té prou y qu' es preferible que li diguin, carrer de *Llit y Cuyna*.

Lo del *Esquirol* aspirarà a pujar de categoria y voldrà anomenarse del *Elefant*.

Lo de las *Cabras* demanarà dirse de las *Vacas*.

Lo de la *Palla* opinarà que val mes que li posin carrer de *Monjetas ab lloillo*.

Y 'l de *Tantarantana* potser solicitarà que li diguin qualsevol nom menos aquest perquè es massa llarg y no sab qué vol dir.

¡Quina confusió si l' Ajuntament no fa un punt d' home, posant coto a la desorganició que amenaça a la guía de Barcelona!...

Perque lo mes bonich es que després que un carrer ha cambiat de nom, no té mes remey que juntar lo nou y 'l vell perquè l' entenguin y sàpigam ahont cau.

Virgen del Pilar (antes *Cuch.*) *Este* (antes *Alba.*) *Naps* (antes *Cols.*)

¿Qué succehirá si al carrer del Arch del Teatro li posan verbi-gracia, carrer de la *Ensopegada*?... ¿Y cóm s' embolicarà 'l negoci si al cap de deu anys als vehins aquest nom no 'ls xoca y tornan a cambiarlo posantli per exemple 'l de carrer de la *Prudencia*?

Prudencia (antes *Ensopegada*, antes *Arco del Teatro*, antes *Trenta Claus*...)

¡Quin galimatías!

De fixo que 'l dia que aixó succeheixi, mes de quatre personas preguntarán:

—Bé ¿qu' es aixó? ¿'l títul d' un carrer ó 'l nom d' un conde portugués?

MATÍAS BONAFÉ.

TEATROS

PRINCIPAL

La reproducció del drama de Sardou *Thermidor* ha trobat la mateixa bona acullida, que tingué al ser estrenat per la companyia de la Tubau en lo *Teatro Lirich*. L' obra es presentada ab gran propietat en los trajos, gracias a lo qual s' obtenen quadros sumament vistosos.

Estrenos: *Latin y griego*, pessa en un acte arreglada del francès pel Sr. Morano. Està escrita en prosa correcta y 'ls abundants xistes que conté sigueren molt del agrado del públich.

La Boronda, joguina còmica de 'n Xavier de Burgos. Se tracta del nebot de sempre que no tenint quartos per divertir-se, acut á un oncle per surtir de apuros.

Pero perque l'oncle 'ls afuixi es precis engatussarlo. Dos amichs del nebot fingeixen ser l'un Sagasta y l'altre en Cánovas, y mentres dintre del escenari convencen al oncle que al sentirlos parlar, s'admira dels progressos polítics que ha fet lo seu nebot, y 's presta á protegirlo, á fora de l'escena de riallas no 'n vulguin mes.

De manera, que també aquesta obra ha sigut molt aplaudida, y ab justicia.

LICEO

La senyana próxima parlarém degudament de la inauguració de aquest teatro.

A l'hora qu'escrivim las presents líneas no podém dir sino que hi ha grans desitjos de sentir la nova ópera de 'n Mascagni.

ROMEA

Com una especie de tribut carinyós al pobre Frederich Soler, víctima una de terrible malaltia, s'ha posat lo seu primer drama *Las joyas de la Roser*, essent rebut ab extraordinari aplauso.

* *

Aquesta nit, funció á benefici de l' eminent actriu Carlota Mena, ab lo drama de Tamayo *Angela* y 'l popular juguet *Maruja*, dos de las produccions mes celebradas del seu repertori.

* *

Produccions en porta: *Tocats del ala*, comedia en un acte de 'n Riera y Bertrán; y *La bojeria*, drama en tres actes de Got y Anguera.

TIVOLI

Res de nou.

Ah, sí! Un tal Silvio Nanetti va presentarse ab certas pretensions de sustituir á n' en Fregoli, y ab una nit va tenirne prou.

Silvio.... Hi ha noms predestinats.

NOVEDATS

Continuan ab aplauso las representacions del aplaudit drama de 'm Guimerá: *Maria Rosa*, sent de creure que figurará molt temps en lo cartell.

Y la veritat es que s'ho mereix.

CATALUNYA

Rihent rihent, s'ha arribat á la 200 representació de *La Verbena de la Paloma*.

Entenguinho bé: *rihent y rihent de debo*

Dimars va solemnizarse l'aniversari, posantse en escena quatre de las mes celebradas produccions de 'n Ricardo de la Vega. Inútil consignar que 'l teatro estava plé de gom á gom.

Senyal segura de que encare 'ns queda molt temps de sentir cantar alló de

«¿Dónde vas con mantón de Manila?»

N. N. N.

HISTORIA DE UN BARRET (1)

Desde 'l cim d' aquesta entena
ahont sofreixo la mullena
de las boiras, caló y fret,
boy guardant aquesta palla
dels aucells y la quitxalla,
avuy parla un trist barret.

Escolteu la meva historia
y aprenguen en la memoria
dels exemples que us puch dar,
lo que pot l'odi y la enveja,
quan, per mala sort, rodeja
al qui ab mérits pot brillar.

(1) Per falta d'espai no ha pogut ser inclosa en l'Almanach.

Jo soch fill d' un gat d' Angola,
que va caure á la cassola
per la astucia criminal
d' un *payet*, que en una gresca,
va volguer menjar carn fresca
y fer l'home, sense un ral.

Quan després d' un rebombori
de gemechs, al llit mortuori
vaig quedar sense carn ni os,
lo *payet*, fent de drapayre,
se 'm va vendre á un barretayre
que calsava als grans senyors.

Lo bon mestre 'm contemplava
y ab sos freschs me demostrava
qu' era jo una bona pell:
no d' aquellas que 's cotisan
pe 'l desitj d' amor y encisan
tant al jove com al vell.

Una pell... de las mes finas;
com de nútrias salterinas,
com de cisne 'l plomissol:
mes llustrosa que las sedas
de la Xina, ab que á los Vedas
guardan de los raigs del sol.

L' industrial va treballarme
ab afany, per presentarme
com modelo dels més richs:
y us puch dir y no exagero,
que 'n va fer de mí 'l sombrero
més bonich entre 'ls bonichs.

¡Quina forma! ¡Quin brill treya!
¡Quina planta y quin goig feya
desde dins l'aparador!
Los marquesos m' envejavan,
grans y xichs tots se 'm probavan,
fins que 'm van comprá á pes d' or.

Aquell cap que va estrenarme,
jo l'honrava y éll va honrarme:
era el cap d' un home gran;
era un pare de la patria
diputat per falta d' átria,
dels que tots los governs fan.

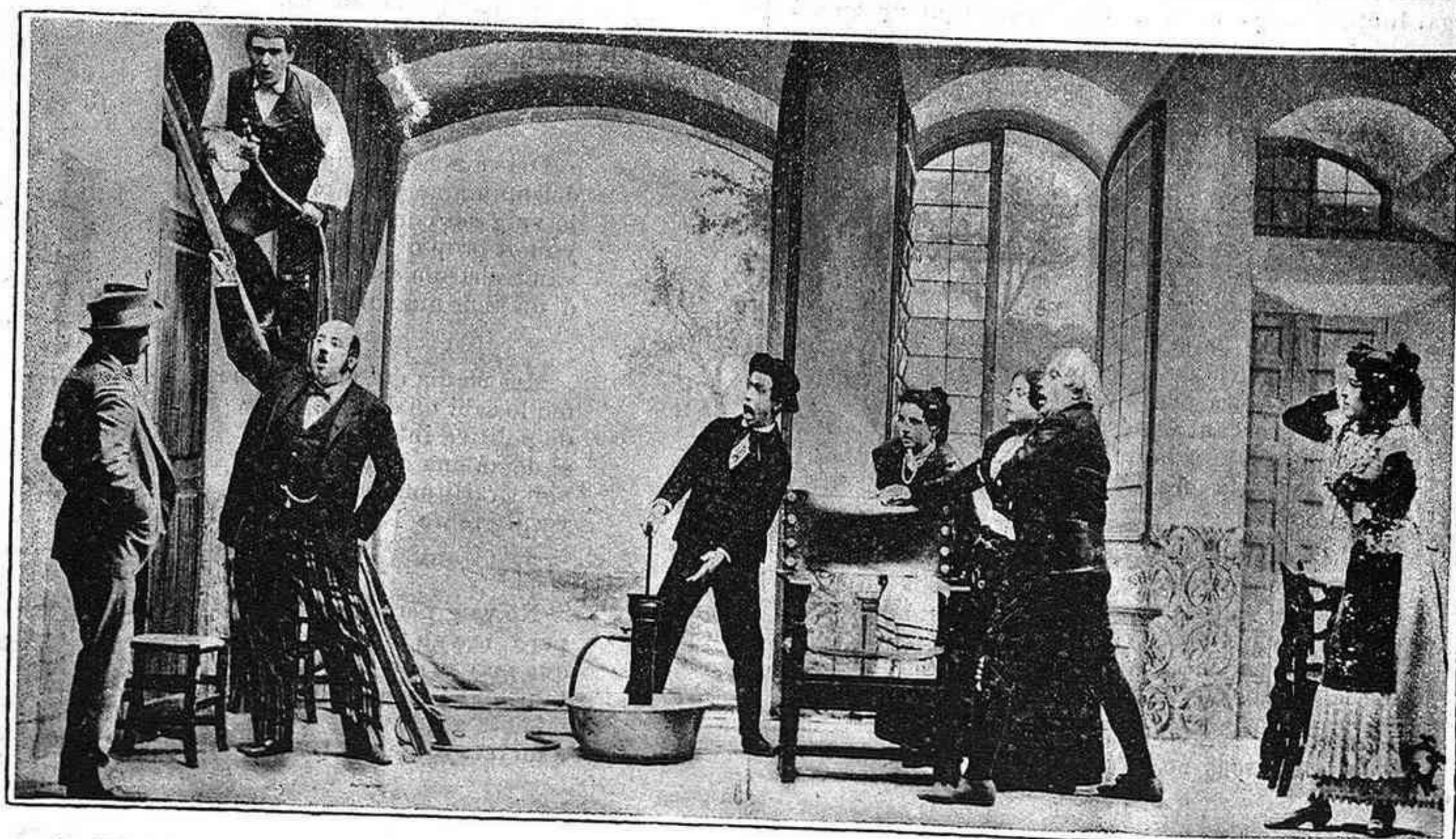
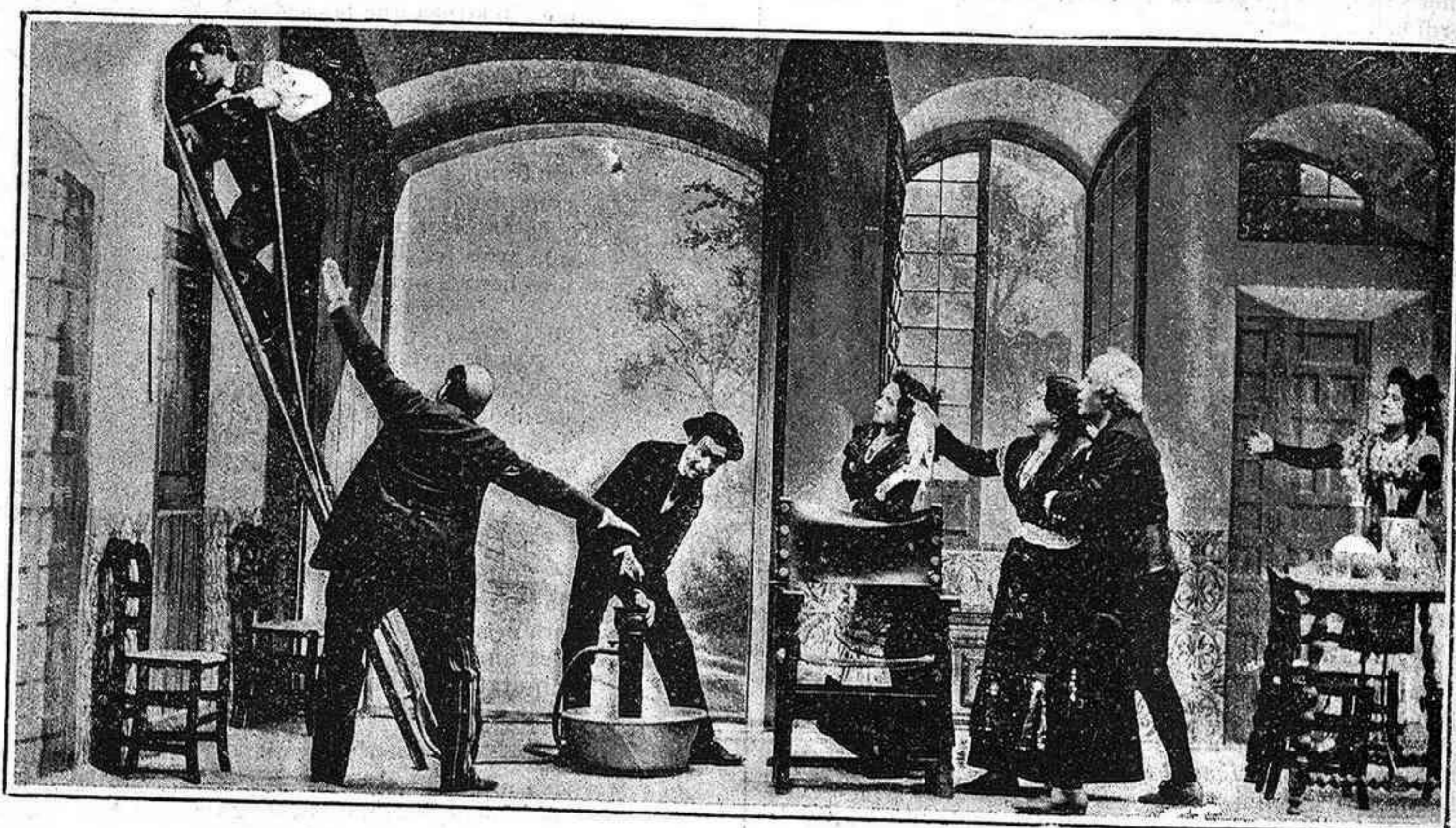
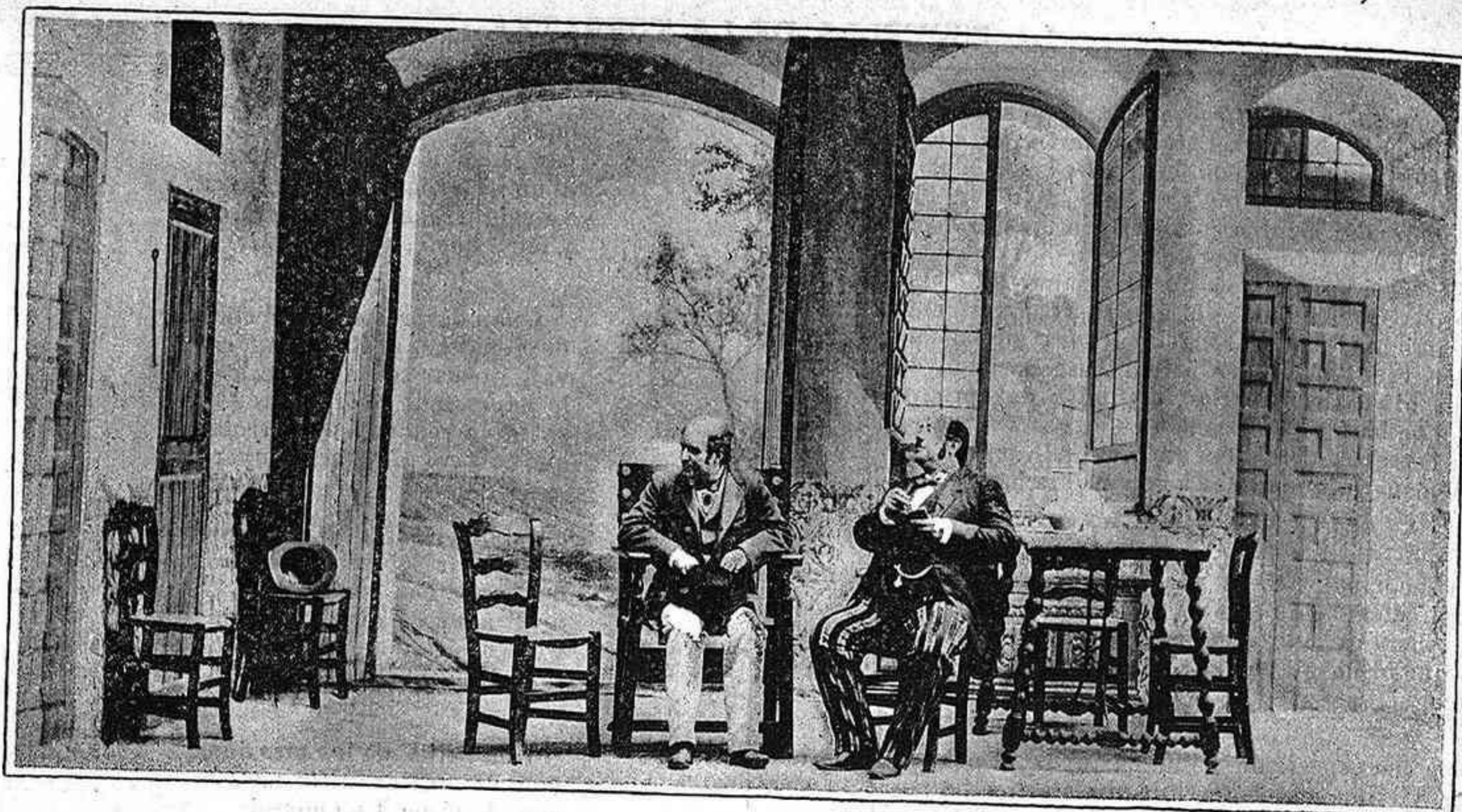
En las Córts y en la real sala,
en *lunchs*, en funcions de gala
en convits y en reunions,
per mon brill y formas bellas
era un idol de donzellas,
era 'l príncep del salons.

Dels amors, glorias y empresas
del meu amo y sas promesas
jo vaig ser correu lleal,
y molt prop d' una senyora
van trobarme com penyora
d' un abús matrimonial.

Mes un dia qu' en un poble
feu lo sabi un discurs doble
de política intenció,
al deixá una oració flonja
van tirarli una taronja
y vaig rebre 'l tanto jo.

No vaig perdre allí la vida
pero 'm van fé una ferida
que may m' ha desaparegut:
tant, que l'amo, ¡'l poca solta!
m' entregá de cop y volta
á un lacayo geperut.

1. Ahora verá el doctor de la corte si valemos los médicos rurales.—2. ¡Fuerte! Y tú, duro y á la cabeza!...
3. ¡Cárls! ...—¡Tú!...—¡El!...

Ell me duya ab molt salero,
pero al veurel ab sombrero
los baylets de per lli 'l vol,
igepich! ¡vóltal! li cridavan,
fins que al últim me tiravan
alls en grà y tronxos de col.

Van enviarlo á dá un recado
á una dama, y ab cuidado
me deixá en un balanci:
quan un criat y una cambrera
que 's corrian al darrera
varen caure sobre mí.

D' allavors ensá, ni planxas,
ni pegats, ni 'ls *quita-manxas*
van poguer donarme aguant,
y 'l gepich, cansat de mofas
y sufrir naps y garrofas
va donarme á un comediant.

¡Quins aplausos quan me treya
per la escena! ¡tothom reya!
vaig fer célebre al graciós,
qui, al morir-se fent un drama,
me guardá en la séva fama
un sitial lo més honrós.

Poch després ja he dat mil voltas;
he servit pe 'l Carnestoltas,
per cotxero de 'ls *Tres toms*,
per un tipo sarauhista,
per un pobre curt de vista
y per fer volá 'ls coloms.

Y ara estich en la agonia:
vaig morint de pulmonia
en lo cim d' aquest pallé.
Aquesta es la méva historia:
si envejeu poder y gloria
recordarla vos convé.

Per la copia,

FERRÁN RODRIGUEZ Y MASDEU.

La qüestió de las murallas ja está resolta....
Es á dir, terminantment resolta, no 's pot dir
que ho estiga, ni molt menos.

Lo que s' ha determinat es suspendre *de moment*
los efectes de la Real Ordre que conminava al
Ajuntament de Barcelona al pago dels consabuts
25 milions de pessetas. *De moment*, á Barcelona no
se li reclamará un quarto. Mes tart, ja 's veurá.

***

La cosa depen del resultat que tinga un plet que
l' Ajuntament haurá d' entaular y sostenir contra
l' Estat.

L' Estat mateix, y en representació séva, 'l go-
bern li ha obert aquest camí. Resulta realment có-
mich que una entitat li digui á una altra entitat:

—Jo desitjo entendrem ab tú; ho desitjo since-
rament; pero crech que la millor manera de arre-
glarnos es que pledejém.

¿Concebeixen vostés que may puga dir-se: «Ple-
dejant la gent s' entenen?»

Donchs en aquest cas se troban l' Estat y la Ciut-
tat de Barcelona: han d' entendres embrutant pa-
per sellat, y gastant un dineral en advocats, en
procuradors, en actuaris y en tota la cófila de men-

ja-pans que viu á la sombra dels tribunals de jus-
ticia.

***

De aixó avuy dia se 'n diu un arreglo.
¡Vulga Déu que Barcelona, quan arribi al cap-
de-vall, en lloch de la solució que 's necessita, no
hi trobi parada una ratera!

No s' olvidi que lo del marqués de Ayerbe tam-
bé va ser cosa dels tribunals.

No s' ha volgut apelar als medis eficassos á istil
zaragossá, y un' altre dia potser será massa tart.

Jeyemnos, donchs, y adormimnos
mentres la ciutat pledeja,
que ja sentirém el crach,
quan se dicti la sentencia!

Una dona de Dos-rius vivía entregada á un
vehi de aquell poble que l' havia conquistada,
envanintse tant de la séva conquista, que un dia
fins penjá un parell de banyas, á la porta de la
casa del marit.

Aquest se desfogava contra la séva costella á
crits y á pallissas. Un dia vá donarli una suman-
ta ab una espartdenya.

Y la muller, nomenada Rosa Boix, influida pel
séu amant, vá encarregar al ordinari de Mataró
que li portés una petita cantitat de polvos de ma-
tar ratas (arsénich); quan l' ordinari regressá, en-
viá á un séu fill, noy de poch anys á recullir
aquell encárrech, y al dia següent, al coure l' es-
morzar pel séu marit, treballador del camp, vá en-
farinar uns talls de bacallá ab aquells polvos.

Lo marit morí als tres dias, entre 'ls mes aguts
dolors. La séva esposa estava tranquila, y 'l séu
amant se possessioná del domicili del espós ul-
trajat y envenenat, y allí manava y disposava com
si sigués l' amo.

***

Aquest crim espantós y repugnant vá ser vist l'
altre dia davant del Jurat, ab tots los detalls y cir-
cunstancias que li serviren de acompanyament.

Rosa Boix confessá de plá 'l séu delicte, acusant
al séu amant Jansana de haverla induhida á co-
metre'l. Lo séu company de banquetta negá obsti-
nadament la séva participació en lo crim; pero en
un careig que tingué ab la Rosa, á pesar de ha-
vérseli dit que se la mirés fit á fit, no gosá may á
alsar los ulls de terra.

La culpa de un y altre per tothom era evident,
y no obstant lo Jurat declará que la Rosa obrá á
estimuls de una por insuperable y que 'n Jansana
res tenia que veure ab lo fet d' autos.

Resultat de aquest veredict: l' absolució dels
dos.

Pero una absolució interina, ja que 'l tribunal
de dret, considerant qu' en la resolució del Jurat
hi havia error manifest, determiná sometre l' as-
sumpto á la deliberació de un nou Jurat.

***

Ja tenen los enemichs del Jurat un nou motiu
pera prosseguir sa encarnisada campanya contra
la popular institució.

Mes atacar á aquesta pels errors que 's pegan
cometre, no es prou just, y menos si 's considera
que ni la justicia histórica está d' ella exempta.

La opinió pública, apoderantse de cada cas par-
ticular y discutintlo desapassionadament; pero ab
empenyo, podria contribuir á que 'ls errors no
preponderessen, sobre tot en las causas diferidas
á la decisió de un según jurat.

Consagra *El Noticiero* del 3 del actual un suelto

L' ADOB D' UN ENTARUGAT

Aquí tenen lo projecte fet en números rodons: aixó es lo que val, posarli mitjas solas y talons.

al aniversari del bombardeig de Barcelona per Espartero, en qual ocasió, además del desastre que sufrí la ciutat, se li imposá una contribució de 7 milions.

Barcelona's tancá en una resistència passiva y l' Ajuntament se negá sempre á cumplir las ordres del govern, que li manava practicar l' exacció.

En vista de lo qual s' encarregaren de ferla efectiva 'ls agents del govern de Madrid, auxiliats per fortas patrullas de tropa. Se feren cárrech dels telóns, ahont constavan lo nom dels contribuyents y las senyas del séu domicili; mes al sortir al carrer per dirigirse á cobrarlos se trobaren ab que havían desaparecut las llosas indicadores del nom dels carrers y del número de las casas.

En aquell temps hi havia homes; en cambiavuy.... Mes val aclucarse, per no tenir que veure certas cosas.

En Samuel Willié ja es á Inglaterra. Al empendre l viatge, vá acompanyarlo fins á la frontera, un oficial del consolat inglés Desde la frontera enllá... ancha es Europa, veritat Mister?
—Old reid!

Ab tota la barra de costum y sense descalsars'hi vá atribuir el Diluvi al Xich de la Barraqueta una intervenció directa en la maniobra del caciquisme que ha donat per resultat la proclamació del Sr. Bujons com á diputat provincial pel districte de Vilanova-Sant Feliu.

Hem sigut pregats de rectificar la noticia, y ho fem ab molt gust, com també ho han fet avants altres periódichs locals, casi tots... menos *El Diluvi*.

Si es cert lo que vá dir ¿per qué no ho sosté? ¿per qué no ho proba?

Y si no es veritat—com nosaltres creyem—¿per qué no ho rectifica lealmente?

Pero jo ja ho veig: ¡costa tant rectificar!... Y además; vagin á demanar delicadesa als nets de la *Salvadora!*

Dijous, 13 del corrent sortirà á llum l' *Almanach de l' ESQUELLA DE LA TORRATXA*.

¡Ja 'l veuran que aixerit y entretingut!

Y ab tot, al igual que tots los anys, excedint los traballs rebuts del espay de que podiam disposar, alguns han quedat en terra, contra la nostra voluntat. Demaném, desd' ara, mil perdóns, als autors, que han hagut de quedar en terra, y 'ls supliquém que 'ns permetin, continuar los aludits traballs, en las columnas del semanari com comensém á ferho, á partir del present número.

Una anécdota xistosa que trech de un periódich francés.

Quan Napoleón III, avants de ser proclamat emperador, visitá en sa calitat de príncep president la ciutat de Burdeos, s' alsá un vistós arch de triunfo. En lo siti mes visible hi havia una corona lligada ab una corda. Sobre la corona s' hi llegia la següent inscripció: «Te l' has ben merescuda.»

Mes velshi aquí que sobrevingué una forta ratxada de vent que se 'n endugué la corona, quedant la corda sola.

Es á dir: la corda y la inscripció: «Te l' has ben merescuda.»

**

Una cosa per l' istil vá passar en una ciutat catalana, ab motíu de ser visitada per D. Amadeo de Saboya.

També allí vá erigirse un arch de triunfo, en la part superior del qual, mitj amagada entre 'l ramatje, hi havia una gran gabia plena de coloms.

Per medi de un cordill devia obrirse la part inferior de la gabia, al passar lo rey per sota l' arch, creyentse que 'ls coloms volarian, y esperantse obtenir un gran efecte.

¿Y saben lo que succehí? Que al obrirse la gabia, caygué una gran cantitat de colomassa sobre la carreteta real, y com casi tots los coloms van quedarse al arch, la gent comensá á xiular ab l' idea d' esquivarlos y ferlos empendre 'l vol.

De manera que l' ovació va convertirse en un regalo de colomassa y en una xiulada de primera forsa.

Marit y muller son molt aficionats á beure. Ell diu:

—Estich enamorat de la Vda. Clicquot (referintse al xampany de aquesta marca).

—¿Y qui es aquesta viuda?—pregunta ella.

—La francesa mes maca de aquest mon.

—¿Ah sí? Donchs jo desde avuy m' enamoro de 'n Pedro Jimeno, qu' es l' andalús mes barbián de la terra jerezana.

Barcelona.—A. López Robert. Impresor.—Asalto. 63

LOPEZ-EDITOR, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola. Barcelona.—Correu - Apartat, número 2

!!! ALERTA !!!

Está pera sortir

!!! ALERTA !!!

Lo próxim

dijous día 13

se posará á la venta.

L' ALMANACH

DE

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

pera l' any 1895

Escrit pels primers autors de Catalunya en número de més de
150 firmas

Il·lustrat ab més de **300 grabats** per mes de **100** artistes
notables de Catalunya y de fora

Apesar de ser superior als anys anteriors, contenir 200 pàgines y **una**
preciosa cuberta al cromo, lo preu será com sempre:

!!! Una pesseta !!!

S' ADELANTAN LOS TREBALLS PERA

L' Almanach de La Campana de Gracia

apareixerá sens falta, dintre del corrent mes.

En Pepito es una criatura que te molts modos; pero aixó no quita que siga al mateix temps en extrém llaminer.

Un dia per postres vá menjarse dos pastelets de

TIPOS GRANADINS

Ernesto
Granada

Al Africa cassaria
lleons, tigres y xacals:
al séu pais s' acontenta
cassant verdums y pardals.

crema, y quedantli encare gana pera menjarse'n un altre, després de duptar molt, y de molts indirectas, diu:

—Mamá: fesme 'l favor de preguntarme si 'n vull més.

Explicant la doctrina y parlant de la resurrecció de la carn, deya 'l rector de un poble:

—Sí, fills, méus, heu de tenir entés que ressuscitarém tots en lo mateix, cos que tinguerem en vida, y ja no envellirém, ni morirém may mes.

Un cessant, que havia perdut un nen de sis ó set mesos exclamá:

—¡Quina sort pel méu Ricardet!.... Al menos ell, quan ressuciti, estaré mamant per tota una eternitat.

Li diuhen á un escéptich:

—¿Sabs en Rabassa? Demá 's casa.

—Home, me 'n alegro molt.

Y després de reflexionar un rato, 's repensa y diu:

—Ben mirat, no se perque tinch d' alegrarmen. Cabalment en Rabassa es un bon xicot, que no m' ha fet may cap mal.

Dos enamorats festejan.

Ell (ab gran entusiasme).—
¡Ay si pogués tenir sempre aquestas manetas entre las mevas.

Ella.—¿Y per qué las hi voldrias tenir?

Ell.—Perque aixís á lo menos no tocarías el piano.

En una escola de párvuls:

—A veure Pepito: ¿sabrás dir-me quin es l' animal que 'ns proporciona la cansalada?

En Pepito després de reflexionar un rato:

—*El tocinaire.*

**

En la mateixa escola:

—Emilio: cita un exemple de reptil.

—Una serp.

—Molt bé.

—Cita un altre exemple.

L' Emilio després de una pausa:

—Un' altra serp.

Un rich capitalista sorprén al séu criat en lo moment en que aquest está apurant una botella de Jerez, y del primer antuvi, li venta una puntada de péu.

Lo criat:—Senyoret... si vosté sabia...

—Que haig de saber?....

—Que si bech no es pas per llaminejar, sino per aturdirme.

—¿Y aixó? ¿Qué 't passa?....

—Res... estich bojament enamorat... de la séva senyora.